Roll No.......................... **190**

Total No. of Questions : 27] [Total No. of Printed Pages : 19

SS

2035

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਨਾਲ਼ੀ

ELEMENTS OF BOOK KEEPING

(Business and Commerce Group)

(Taxation Practices Trade)

Paper–I

(Panjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours Maximum marks : 60

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲ਼ੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ **190** ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

नोट : अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **190** अवश्य लिखें।

Note : *You must write the subject-code/paper-code* **190** *in the box provided on the title page of your answer-book.*

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialed as soon as you receive it.

Scanned by CamScanner

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जाएगा।

Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ (**ਭਾਗ–I, ਭਾਗ–II** ਅਤੇ **ਭਾਗ–III**) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ ।

प्रश्न-पत्र तीन भागों (**भाग–I, भाग–II** तथा **भाग–III**) में बँटा है।

Question paper is divided into three parts i.e. **(Part–I, Part–II** *and* **Part–III)**.

(v) ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ।

प्रत्येक प्रश्न के अंक उसके सामने दिये गए हैं।

Marks allotted to each question are indicated against it.

(vi) **ਭਾਗ–I** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **1** ਤੋਂ **10** ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ **ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ** । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ।

भाग–I में प्रश्न संख्या **1** से **10** तक 1-1 अंक के हैं तथा **सभी प्रश्न अनिवार्य हैं**। इनका उत्तर एक पंक्ति से ज़्यादा में न हो।

In **Part–I** *Question No.* **1** *to* **10** *are of 1 mark each and* **all questions are compulsory.** *Answer of these questions should not exceed more than one line.*

(vii) **ਭਾਗ–II** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **11** ਤੋਂ **22** ਤੱਕ 4-4 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

भाग–II में प्रश्न संख्या **11** से **22** तक 4-4 अंकों के कुल 12 प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं 8 प्रश्नों के उत्तर स्पष्ट शब्दों में दें। इनमें से किसी भी प्रश्न का उत्तर एक पेज से अधिक न हो।

In **Part–II** *Question No.* **11** *to* **22** *are total 12 questions of 4 marks each, out of which 8 questions are compulsory to attempt. Answer should be clear and to the point. The answer of each question should not be more than one page.*

(viii) **ਭਾਗ–III** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **23** ਤੋਂ **27** ਤੱਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ **ਤਿੰਨ** ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਸਫਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

भाग–III में प्रश्न संख्या **23** से **27** तक 6 अंकों के हैं। इनमें से किसी भी **तीन** प्रश्नों का उत्तर स्पष्ट शब्दों में लिखिए। इनका उत्तर दो पेजों से अधिक न हो।

In **Part–III** *Question No.* **23** *to* **27** *are of 6 marks. Give answer of any* **three** *questions in clear words and to the point. The answer of these questions should not be more than two pages.*

[Turn over

Scanned by CamScanner

ਭਾਗ–I

भाग–I

Part–I

1. ਫਰਨੀਚਰ ਤਲਪਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 1

'फर्नीचर' तलपट में किस पक्ष में दिखाया जाता है ? 1

'Furniture' is shown on which side of trial balance? 1

2. 'ਬੈਂਕ ਮਿਲਾਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ'– ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ । 1

'बैंक समाधान विवरण रोकड़ बही का एक हिस्सा है'–ठीक है अथवा गलत। 1

'Bank reconciliation statement is a part of cash book'– is true or false. 1

3. ਲੇਖੇ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ । 1

लेखे सम्बन्धी अशुद्धि का कोई एक उदाहरण दीजिए। 1

Give an example of clerical error. 1

4. ਘਿਸਾਵਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਦੱਸੋ । 1

ह्रास लगाने की कोई एक विधि बताओ। 1

Mention any one method of depreciation. 1

5. ਇੱਕ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੱਖਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 1

एक विनिमय पत्र में कितने पक्षकार होते हैं ? 1

How many parties are in bills of exchange ? 1

6. ਸਕਲ ਹਾਨੀ ਕਿਹੜੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? 1

सकल हानि किस खाते में हस्तांतरित की जाती है ? 1

To which account gross loss is transferred ? 1

7. ਅੰਤਿਮ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਕਮਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ' ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਲਈ ਕੀ ਲੇਖਾ ਵਿਵਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? 1

अन्तिम खातों में 'उपार्जित आय' के समायोजन के लिए क्या लेखा व्यवहार होता है ? 1

What is the accounting treatment of 'accrued income' in final accounts ? 1

8. ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤੇ ਦੇ ਕਰੈਡਿਟ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੱਦ ਦੱਸੋ । 1

आय एवं व्यय खाते के क्रेडिट पक्ष में लिखी जाने वाली कोई एक मद बताओ। 1

Name any one item that appears on the credit side of income and expenditure account. 1

9. ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ 3:2:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਸੀ ਫਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਨਵਾਂ ਲਾਭ ਅਨੁਪਾਤ ਪਤਾ ਕਰੋ । 1

ए, बी और सी 3 : 2 : 1 के अनुपात में साझेदार हैं। सी फर्म से सेवानिवृत्त होता है। नया लाभ अनुपात ज्ञात कीजिए। 1

A, B and C are partners in 3 : 2 : 1 ratio. C retires from the firm. Find out the new profit ratio. 1

10. ਅਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤਾ ਕੀ ਹੈ ? 1

अस्थाई पूंजी खाता क्या है ? 1

What is fluctuating capital account ? 1

[Turn over

Scanned by CamScanner

ਭਾਗ–II

भाग–II

Part–II

11. ਤਲਪਟ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 1+3=4

तलपट क्या है ? इसके लाभों का वर्णन कीजिए। 1+3=4

What is trial balance ? Discuss its advantages. 1+3=4

12. ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਬਕਾਇਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

रोकड़ बही और पास बुक शेषों में अन्तर के कारणों का संक्षेप में वर्णन कीजिए। 4

Discuss briefly the reasons for difference in the balance of cash book and pass book. 4

13. ਨਿਮਨ ਅਸ਼ੁਧਿਆਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਰਲ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰੋ :

(i) ਰਾਧੇ ਸ਼ਾਮ ਨੇ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

(ii) 2,400 ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਧਾਰ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਵੇਚ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ।

(iii) 1,000 ਰੁਪਏ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤਨਖਾਹ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਕੀ ਗਈ ।

(iv) 400 ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 40 ਰੁਪਏ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ।

निम्न त्रुटियों के सुधार के लिए जर्नल प्रविष्टियाँ कीजिए :

(i) राधे श्याम ने 1,000 रु. का माल वापस किया और यह क्रय वापसी बही में दर्ज किया गया।

(ii) 2,400 रु. की उधार क्रय को विक्रय बही में दर्ज किया गया।

(iii) 1,000 रु. क्लर्क को दिया गया वेतन उसके खुद के खाते में डेबिट किया गया।

(iv) 400 रु. की जगह बिल प्राप्य बही में केवल 40 रु. दर्ज किये गए। 4

Pass Journal entries for rectification of the following errors :

(i) Radhey Sham returned goods worth Rs. 1,000 was entered in the purchase return book.

(ii) A credit purchase of Rs. 2,400 was passed through the Sales day book.

(iii) Salary of Rs. 1,000 paid to a clerk has been debited to his personal account.

(iv) Only Rs. 40 were recorded in Bills receivable book instead of Rs. 400. 4

14. ਘਿਸਾਵਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 1

ह्रास लगाने की आवश्यकता क्या है ? वर्णन कीजिए। 1

What is the need of charging depreciation ? Discuss. 1

[Turn over

Scanned by CamScanner

15. 1 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 3,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲ ਵੇਚਿਆ ਜਿਸਦੇ ਲਈ ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ 2 ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਬਿਲ ਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ । ਰਾਮ ਨੇ ਇਹ ਬਿਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਿਠਾਂਕਤ ਕੀਤਾ । ਸੁਰੇਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਅਪਣੇ ਲੈਣਦਾਰ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਿਠਾਂਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਰਮੇਸ਼ ਇਹ ਬਿਲ 2,970 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਤੁੜਵਾ ਲਿਆ । ਬਿਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਲ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੇ 40 ਰੁਪਏ ਟਿਪਣੀ ਖਰਚੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ।

ਰਾਮ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਨਰਲ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰੋ । 4

1 जनवरी 2014 को राम ने शाम को 3,000 रु. का माल बेचा जिसके लिए उसने शाम से 2 माह के लिए बिल लिया जो उसने स्वीकार किया। राम ने यह बिल सुरेश को पृष्ठांकन किया। सुरेश ने यह बिल अपने लेनदार रमेश को पृष्ठांकन किया। रमेश ने यह बिल 2,970 रु. में भुना लिया। बिल की अवधि पूरी होने की तिथि को बिल का अनादर हो गया और बैंक ने 40 रु. निकराई व्यय अदा किए।

राम और रमेश की किताबों में आवश्यक रोजनामचा प्रविष्टियां कीजिए। 4

On 1st January 2014 Ram sold goods to Sham for Rs. 3,000 for which he drew a bill on Sham for two months who duly accepted the same. Ram endorsed the bill to Suresh. Suresh endorsed it to his creditor Ramesh. Ramesh discounted the bill for Rs. 2,970. On the date of maturity, the bill was dishonoured and bank paid noting charges amounting to Rs. 40.

Show the necessary Journal entries in the books of Ram and Ramesh. 4

[See 9th page

16. ਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 4

स्थायी पूँजी खाते और अस्थायी पूँजी खाते में कोई चार अन्तर बताइये। 4

Give any four differences between fixed capital account and fluctuating capital account. 4

17. ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਘਿਸਾਵਟ ਅਤੇ ਆਹਰਣ ਤੇ ਵਿਆਜ ਲਈ ਸਮਾਯੋਜਨ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰੋ । 4

मशीनरी पर ह्रास और आहरण पर ब्याज के लिए समायोजन प्रविष्टियां कीजिए। 4

Pass adjusting Journal entries for depreciation of Machinery and Interest on drawing. 4

18. ਨਿਮਨ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਆਮਦਨ ਖ਼ਰਚ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਰੈਡਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੰਦੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ :

	ਰੁਪਏ
ਸਾਲ 2012-13 ਦੌਰਾਨ ਚੰਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮ।	90,400
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਚੰਦੇ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ।	7,000
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੰਦਾ ।	8,400
31 ਮਾਰਚ, 2013 ਨੂੰ ਚੰਦੇ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ।	6,600
31 ਮਾਰਚ, 2013 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੰਦਾ ।	5,600

4

[Turn over

Scanned by CamScanner

निम्न सूचना से 31 मार्च, 2013 को समाप्त होने वाले वर्ष के लिए आय-व्यय खाते में चन्दे की क्रेडिट की जाने वाली रकम की गणना कीजिए :

	रुपये
वर्ष 2012-13 के दौरान चन्दे की प्राप्त राशि।	90,400
31 मार्च, 2012 को चन्दे की बकाया राशि।	7,000
31 मार्च, 2012 को चन्दे की अग्रिम प्राप्त राशि।	8,400
31 मार्च, 2013 को चन्दे की बकाया राशि।	6,600
31 मार्च, 2013 को चन्दे की अग्रिम प्राप्त राशि।	5,600

4

Calculate the amount of subscription to be credited in income and expenditure account for the year ended on 31st March, 2013.

	Rs.
Subscription received during the year 2012-13	90,400
Subscription outstanding on 31st March, 2012	7,000
Subscription received in advance on 31st March, 2012	8,400
Subscription outstanding on 31st March, 2013	6,600
Subscription received in advance on 31st March, 2013	5,600

4

19. ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 4

लाभ हानि खाता और स्थिति विवरण में कोई चार अन्तर बताइये। 4

Give any four differences between Profit & Loss account and Balance sheet. 4

20. ਇੱਕ ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਐਕਸ ਅਤੇ ਵਾਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 30,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲਗਾ ਕੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਲਾਭ ਹੋਇਆ । ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਭ ਵੰਡ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਪੂੰਜੀ ਉੱਪਰ 10% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ । 4

एक अप्रैल 2013 को एक्स तथा वाई क्रमशः 30,000 रु. और 10,000 रु. पूंजी लगा कर लाभ को बराबर बांटते हुए साझेदार हैं। वर्ष के दौरान व्यापार में 10,000 रु. लाभ हुआ। साझेदारों में लाभ विभाजित कीजिए जब पूंजी पर 10% वार्षिक ब्याज दिया जाना हो। 4

X and Y are partners sharing profits equally with capital of Rs. 30,000 and Rs. 10,000 respectively as on 1st April 2013. During the year business earned a profit of Rs. 10,000. Distribute the profit between partners when interest on capital is allowed @ 10% p.a. 4

21. ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

साझेदारों के अधिकारों का संक्षेप में वर्णन कीजिए। 4

Explain in brief the rights of the partners. 4

22. ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

साझेदारी संलेख से क्या अभिप्राय है ? इसके तत्वों का संक्षेप में वर्णन कीजिए। 4

What is meant by partnership deed ? Discuss briefly its contents. 4

[Turn over

Scanned by CamScanner

ਭਾਗ–III

भाग–III

Part–III

23. ਨਿਮਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 31 ਦਸੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਮਿਲਾਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬਣਾਉ :

	ਰੁਪਏ	
(i) ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬੈਂਕ ਬਾਕੀ ।	75,000	
(ii) ਚੈਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪਰ ਬੈਂਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ।	11,200	
(iii) ਚੈਕ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਏ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਰੈਡਿਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ।	3,000	
(iv) ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਸਾਡੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ।	32,140	
(v) ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ।	3,000	
(vi) ਬੈਂਕ ਖਰਚਾ ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ।	300	6

निम्न जानकारी के आधार पर 31 दिसम्बर 2013 को बैंक समाधान विवरण बनाइये :

	रु.	
(i) रोकड़ बही के अनुसार बैंक बाकी	75,000	
(ii) चेक जारी किए परन्तु बैंक स्टेटमेंट में डेबिट नहीं हुए।	11,200	
(iii) चेक बैंक में जमा करवाये परन्तु अब तक क्रेडिट नही हुए।	3,000	
(iv) ग्राहक ने सीधे हमारे बैंक खाते में जमा करवा दिए।	32,140	
(v) बीमा प्रीमियम की अदायिगी बैंक ने सीधे कर दी।	3,000	
(vi) बैंक व्यय रोकड़ बही में दर्ज नहीं हुआ।	300	6

Prepare a Bank reconciliation statement from the following information as on 31st December, 2013 :

	Rs.	
(i) Bank Balance as per Cash Book.	75,000	
(ii) Cheques issued but not debited in the bank statement.	11,200	
(iii) Cheques deposited into bank but not yet collected.	3,000	
(iv) Direct deposited by customer in our bank account.	32,140	
(v) Direct payment by bank for insurance premium.	3,000	
(vi) Bank charges not entered in Cash Book	300	6

Scanned by CamScanner

24. ਗਨਪਤੀ ਪੇਂਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ 1 ਅਪਰੈਲ 2011 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 36,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਫਿਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ 4,000 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ । 31 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 30,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਈ । ਘੱਟਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿਧੀ ਨਾਲ਼ 10% ਸਾਲਾਨਾ ਘਿਸਾਵਟ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਾਤਾ ਸਾਲ 2011 ਤੋਂ 2013 ਤੱਕ ਬਣਾਉ । ਖਾਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 6

गनपती पेन्ट लिमिटेड ने 1 अप्रैल 2011 को एक पुरानी मशीनरी 36,000 रु. में खरीदी और उसकी मरम्मत और फिटिंग करवाने पर 4,000 रु. व्यय किए। 31 मार्च 2013 को यह मशीनरी 30,000 रु. में बेच दी और एक अन्य मशीनरी उसी तिथि को 50,000 रु. में खरीदी। घटती मूल्य पद्धति द्वारा 10% वार्षिक ह्रास लगाते हुए मशीनरी खाता वर्ष 2011 से 2013 तक बनाइये। खाते प्रतिवर्ष 31 दिसम्बर को बन्द किये जाते हैं। 6

On 1st April 2011, Ganpati Paint Ltd. purchased a second hand machinery for Rs. 36,000 and spent Rs. 4,000 on its repair and installation. On 31st March 2013 the machinery was disposed off for a sum of Rs. 30,000 and another machinery was purchased for Rs. 50,000 on the same date. Show the machinery account charging depreciation @ 10% p.a. on written down method for the year 2011 to 2013. Accounts are closed on 31st December each year. 6

25. ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਨਿਮਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2014 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਉ :

ਡੈਬਿਟ	(ਰੁਪਏ)		(ਰੁਪਏ)
		ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ	1,200
ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਸਟਾਕ	24,000	ਮਸ਼ੀਨਰੀ	16,000
ਇਮਾਰਤ	50,000	ਖਰੀਦ ਦੀ ਢੁਆਈ	1,600
ਦੇਣਦਾਰ	8,000	ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੋਕੜ	6,800
ਖਰੀਦ	42,000	ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ	6,000
ਤਨਖਾਹ	8,400	ਆਹਰਣ	3,800
ਦਿੱਤੀ ਛੋਟ	1,600	ਕਰੈਡਿਟ	
ਵੇਚ ਵਾਪਸੀ	4,000	ਵੇਚ	84,000
ਫਰਨੀਚਰ	6,000	ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	1,600
ਦਫਤਰੀ ਖਰਚੇ	600	ਵਿਆਜ	2,600
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	1,200	ਪੂੰਜੀ	64,000
ਸਫਰੀ ਖਰਚੇ	800	ਲੈਣਦਾਰ	29,800

ਸਮਾਯੋਜਨ : (i) ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ 24,000 ਰੁਪਏ ।

(ii) ਅਦਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਦਫਤਰੀ ਖਰਚੇ 400 ਰੁਪਏ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 600 ਰੁਪਏ ।

(iii) ਬੀਮੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਦਾ ਕੀਤੇ 300 ਰੁਪਏ ।

(iv) ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਘਿਸਾਵਟ 10% ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ । 6

[Turn over

Scanned by CamScanner

श्री जैन के खातों की निम्न जानकारी से 31 मार्च 2014 को समाप्त होने वाले वर्ष का व्यापारिक खाता, लाभ-हानि खाता और उस तिथि का स्थिति विवरण बनाइये :

	(रु.)		(रु.)
डेबिट		अग्नि बीमा प्रीमियम	1,200
प्रारंभिक रहतिया	24,000	मशीनरी	16,000
भवन	50,000	क्रय पर भाड़ा	1,600
देनदार	8,000	हस्तस्थ रोकड़	6,800
क्रय	42,000	किराया तथा कर	6,000
वेतन	8,400	आहरण	3,800
दी गई छूट	1,600	क्रेडिट	
विक्रय वापसी	4,000	विक्रय	84,000
फर्नीचर	6,000	क्रय वापसी	1,600
दफ्तरी व्यय	600	ब्याज	2,600
मज़दूरी	1,200	पूंजी	64,000
सफरी व्यय	800	लेनदार	29,800

समायोजन : (i) अन्तिम रहतिया 24,000 रु.।

(ii) अदत्त दफ्तरी व्यय 400 रु. तथा मजदूरी 600 रु.।

(iii) बीमे के लिए पूर्वदत्त 300 रु.।

(iv) मशीनरी पर ह्रास 10% लगाया जाये। 6

[See 17th page

Prepare trading account, profit and loss account for the year 31st March, 2014 and a balance sheet on that date from the following information of Mr. Jain's accounts :

	Amount (Rs.)		Amount (Rs.)
Debit		Fire Insurance Premium	1,200
Opening stock	24,000	Machinery	16,000
Building	50,000	Carriage on purchases	1,600
Debtors	8,000	Cash in Hand	6,800
Purchases	42,000	Rent and taxes	6,000
Salaries	8,400	Drawings	3,800
Discount allowed	1,600	*Credit*	
Sales returns	4,000	Sales	84,000
Furniture	6,000	Purchase returns	1,600
Office expenses	600	Interest	2,600
Wages	1,200	Capital	64,000
Travelling expenses	800	Creditors	29,800

Adjustments : (i) Closing stock Rs 24,000.

(ii) Office expenses Rs. 400 and wages Rs. 600 are outstanding.

(iii) Prepaid insurance Rs. 300.

(iv) Charge depreciation on Machinery at 10%. 6

[Turn over

Scanned by CamScanner

26. ਲਾਭ ਰਹਿਤ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 1+5=6

लाभ न कमाने वाली संस्थाओं से आपका क्या अभिप्राय है ? इनकी विशेष मदों का वर्णन कीजिए। 1+5=6

What do you mean by Not for profit organisation ? Discuss its peculiar items. 1+5=6

27. ਗੋਲਡ ਅਤੇ ਸਿਲਵਰ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰੈਲ 2012 ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ।

	ਲਗਾਈ ਪੂੰਜੀ (ਰੁਪਏ)		ਕਢਵਾਈ ਪੂੰਜੀ (ਰੁਪਏ)	
	ਗੋਲਡ	ਸਿਲਵਰ	ਗੋਲਡ	ਸਿਲਵਰ
1 ਅਪਰੈਲ, 2012	20,000	30,000		
1 ਜੁਲਾਈ, 2012			5,000	8,000
1 ਸਤੰਬਰ, 2012		10,000		
1 ਅਕਤੂਬਰ, 2012	15,000			
1 ਫਰਵਰੀ, 2013			6,000	
31 ਮਾਰਚ, 2013				5,000

31 ਮਾਰਚ, 2013 ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਪਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ 25,240 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਦਰਸ਼ਾਉ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਅਸਲ ਲਗਾਈ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਗੇ ? 6

गोल्ड तथा सिल्वर ने 1 अप्रैल 2012 को अपना व्यापार शुरू किया :

	लगाई पूंजी (रु.)		आहरण किया (रु.)	
	गोल्ड	सिल्वर	गोल्ड	सिल्वर
1 अप्रैल, 2012	20,000	30,000		
1 जुलाई, 2012			5,000	8,000
1 सितम्बर, 2012		10,000		
1 अक्तूबर, 2012	15,000			
1 फरवरी, 2013			6,000	
31 मार्च, 2013				5,000

31 मार्च 2013 को समाप्त होने वाले वर्ष के दौरान व्यापार में 25,240 रुपये लाभ हुआ। यह दिखाइए कि साझेदार लगाई गई पूंजी के आधार पर किस प्रकार इस राशि को बांटेंगे। 6

On 1st April, 2012 Gold and Silver started their business.

	Capital introduced (Rs.)		Drawings (Rs.)	
	Gold	Silver	Gold	Silver
1 April, 2012	20,000	30,000		
1 July, 2012			5,000	8,000
1 September, 2012		10,000		
1 October, 2012	15,000			
1 February, 2013			6,000	
31 March, 2013				5,000

During the year ending on 31st March 2013, the business earned a net profit of Rs. 25,240. Show how the partner should divide this amount on the basis of effective capital employed. 6

Scanned by CamScanner